

ПЕРЕДОВИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Успіхи навчання й виховання школярів значною мірою залежать від уміння керівників навчальних закладів організувати та спрямувати роботу педагогів на інтенсивне впровадження в практику нових прогресивних педагогічних ідей і технологій, досягнень педагогічної науки та практики.

Отже, сьогодні активно змінюються освітні технології, запроваджуються інтерактивні, інформаційно комунікативні, проектно-дослідні методи навчання, відбувається введення здоров'язбережувальних і здоров'яформувальних програм, активізується робота з обдарованими дітьми, запроваджується профільне та диференційоване навчання, правова культура школярів тощо. Тому так необхідно вивчати передовий педагогічний досвід, ознаками якого є висока результативність, творча новизна, тривалість функціонування, актуальність, перспективність, наукова обґрунтованість, раціональні витрати часу на досягнення високих результатів (за М.М. Поташником) [5]. Це слугуватиме важливим фактором підвищення педагогічної майстерності, розвитку творчої ініціативи вчителів.

У практиці початкової школи розрізняють три рівні передового педагогічного досвіду: науковий, методичний, практичний. *Науковий досвід* суперечить існуючій усталеній практиці, виявляється у принципово нових закономірностях в організації освітнього процесу й вимагає зміни навчальних програм і підручників. Сьогодні це має відбуватися відповідно концепції нової української школи. Науковий досвід можна характеризувати як новаторський. Педагоги-новатори завжди пропонують нову ідею, втілення якої потребує принципово нового підходу (наприклад, досвід Ш. О. Амонашвілі з оцінювання

знань, умінь, навичок, рівня розвитку дітей без застосування бальної системи тощо).

Методичний рівень. Розкриття технології досвіду конкретної методичної ідеї, що передбачає внесення в педагогічну теорію суттєво нового – методу, прийому, засобу навчання, принципово нового типу посібників [1] (наприклад, опорні схеми С. Н. Лисенкової тощо). Цей рівень не вимагає перебудови навчальних планів, програм, підручників.

Практичний рівень передбачає досягнення педагогічної майстерності вчителем, гнучкого, доцільного застосування вже відомого в педагогіці й методиці як в Україні, так і в зарубіжних країнах. Новизна в цьому випадку проявляється в деталях (забезпечення системи роботи з розвитку пізнавальних здібностей та інтересів учнів у процесі реалізації ідей розвивального навчання, суб'єкт-суб'єктні відносини між учителем й учнями тощо).

Виявлення передового педагогічного досвіду ґрунтується на певних методологічних засадах, серед яких основними є об'єктивність, конкретні педагогічні факти, результати педагогічної діяльності вчителя початкової школи мають бути оцінені з найвищою мірою об'єктивності, відповідальності, конкретності, комплексності у підході до педагогічних явищ; особи, що вивчають досвід, мають бути обізнані з тими методичними положеннями з даної проблеми, що вже розроблені в педагогічній науці та практиці; науковість передбачає виявлення досвіду з позицій найновіших досягнень педагогічної теорії, тісного взаємозв'язку педагогічної теорії і практики, наукового осмислення практичних здобутків.

Керівники навчальних закладів мають дбати про своєчасне одержання вчителями необхідної інформації про сучасні досягнення педагогічної науки й практики з актуальних проблем організації освітнього процесу в початковій школі. Впровадження досягнень науки у педагогічну практику здійснюється у два етапи: вибір проблеми й організація роботи педагогічного колективу початкової школи над цією проблемою.

Вибір проблеми передбачає виокремлення ідей, цілей, завдань, положень, висновків наукового дослідження. Це допомагає зосередити увагу на конкретному науково-методичному матеріалі, сконцентрувати на ньому всю творчу діяльність колективу: освітній процес, методичну роботу, самостійну роботу учителів [2].

Організація роботи педагогічного колективу школи над проблемою також складається з декількох етапів: підготовчого, дослідницького, підсумкового.

На *підготовчому етапі* в школі створюється творча група, до складу якої входять досвідчені, творчі учителі. Очолює групу директор школи чи його заступник із початкових класів. Творча група обирає проблему, уточнює її теоретичне обґрунтування, знайомиться з можливим досвідом роботи в інших школах району, міста, області. Обов'язково доводить до відома вчителів програму дослідницької роботи, допомагає кожному з них при виборі творчого завдання.

На практиці можливі різні варіанти організації роботи над проблемою: коли всі учасники вивчають ті самі питання на різних об'єктах (наприклад, творчі завдання, що активізують пізнавальну діяльність учнів, питання може вирішувати кожен учитель окремо чи група учителів, які працюють у других, третіх, четвертих класах); коли різні учителі або групи вчителів працюють над різними аспектами даної проблеми; коли вивчення найбільш складних і важких науково-педагогічних і практичних питань доручається членам творчої групи, решта вчителів вивчає їхню діяльність і на цій основі вносить корективи в свій роботу. Учасники творчої групи готують різноманітні схеми, таблиці, наочні посібники, технічні засоби навчання, методичні рекомендації тощо.

У всіх випадках учителі залучаються до дослідницької діяльності, що вимагає цілеспрямованого вивчення досягнень науки, їхньої апробації у своїй практичній діяльності, пошуку кращих варіантів вирішення конкретних завдань.

На *дослідницькому етапі* вчитель постійно звертається як до теорії, так і до передового педагогічного досвіду, що дозволяє йому перебудувати свою роботу на дослідницькому рівні. Він апробує методи, прийоми, засоби тих чи інших технологій, робить узагальнення про їх ефективність, спеціально готує відкриті уроки інші педагогічні заходи.

Узагальнені результати вивчення певного аспекту проблеми апробуються, уточнюються, після чого вчителі виступають на педагогічних радах, методичних об'єднаннях із доповідями про свій досвід, діляться власними творчими знахідками. Одержані результати впроваджуються в практику інших учителів початкової школи. Із цією метою проводяться семінари-практикуми, майстер-класи, тренінги тощо.

У процесі роботи над проблемою керівники школи періодично проводять оперативні наради, на яких обговорюються досягнуті успіхи, розкриваються типові недоліки, організовується колективний обмін думками і виявляються ще не вирішені проблеми.

Підсумковий етап роботи над проблемою передбачає аналіз результатів і узагальнення накопиченого матеріалу. Головним висновком етапу є відповідь на те, як методика використання нових методів, прийомів, засобів вплинула на якість знань і умінь учнів початкової школи, рівень їхнього розвитку і вихованості [3].

Як правило, узагальнення матеріалів передового педагогічного досвіду здійснюється в формі методичних розробок і листів, статей у газетах і фахових журналах, видання брошур, монографій, збірників матеріалів конференцій, організація виставок із досвіду роботи тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жерносек І.С. Реалізація положень прогностичної і моделюючої функцій при моделюванні педагогічного досвіду / І.С.Жерносек // Управління освітою. – 2003. – № 15-16. – С. 22–26.
2. Козлова О.Г. Методика інноваційного пошуку вчителя: Навчально-методичний посібник. / О.Г. Козлова Ін-т змісту і методів навчання.– Суми: ВВП «Мрія» ЛТД. – 1998. – 96 с.
3. Маслівська І. Перспективний педагогічний досвід: міф чи реальність? / І Маслівська // Директор школи Україна. – 2004. – № 2. – С. 10–12.

4. Набока Л. Невичерпні можливості впровадження педагогічних ідей у практику / Л. Набока // Управління освітою. – 2003. – № 11–12. – С. 22–25.
5. Управление качеством образования: Практикоориентированная монография и методическое пособие / под ред. М.М. Поташника – М.: Педагогическое общество России, 2000 – 448 с.